

ČESKÝ JAZYK

5. třída

1.

Která z následujících možností je napsána pravopisně správně?

- (A) velká objet'
- (B) oběm krychle
- (C) zjevná radost
- (D) přijatá obědnávka

2.

Ve které z následujících možností je nutno doplnit na všechna vynechaná místa pouze -ú-, aby byla slova napsána pravopisně správně?

- (A) za_pět, vy_stít
- (B) bez_ročný, kv_li
- (C) sr_stat, nez_stat
- (D) zd_raznit, od_vodnit

3.

Ve které z následujících možností je nutno doplnit na všechna vynechaná místa pouze z-, aby byla slova napsána pravopisně správně?

- (A) _kus nám poslat tuto _právu
- (B) _krocený lev _kočil poslušně na zem
- (C) _potřeba elektřiny se _nížila
- (D) balíček pěkně _važ _tužkou

4.

Která z následujících možností je napsána pravopisně správně?

- (A) hlatký povrch
- (B) lezklá látka
- (C) měkká tuška
- (D) šťastné shledání

5.

_____ netrpělivě očekávaly volné dny.

Který z následujících výrazů je nutno doplnit na vynechané místo v uvedené větě, aby byla napsána mluvnicky a pravopisně správně?

- (A) Děcka
- (B) Kamarádi
- (C) Všechny třídy
- (D) Chlapci a děvčata

6.

Ve které z následujících možností je nutno doplnit na všechna vynechaná místa y/y, aby byla všechna slova napsána mluvnicky a pravopisně správně?

- (A) složil b_ch, dva cop_, ml_nské kolo
- (B) kul_čka, oz_valo se, v_dina
- (C) v_sloužil_ voják, ml_t ob_ilí
- (D) b_dlišťe, pov_dá se, sm_čka

7.

Ve které z následujících skupin slov je nutno doplnit na všechna vynechaná místa předložku s/se, aby byla celá skupina napsaná pravopisně správně?

- (A) _ nich, _ místa, _ mnoha značkami
- (B) _ kamarády, _ ním, _ mnoha značkami
- (C) _ kamarády, _ nich, _ názvu
- (D) _ kuchyně, _ místa, _ ním

TEXT K ÚLOHÁM 8 AŽ 10

O velblouděti

Malý velbloud byl velice _____. Každou chvíli se na něčem zahloubal.

„Tati,“ zeptal se, „je Země plochá, nebo kulatá?“

„Jak to mám vědět,“ odvětil mrzutě starý velbloud.

„A tati,“ ozval se velbloudek, „proč je mořská voda slaná?“

„To tedy vážně nevím, synku.“

„A proč jsou velbloudi hrbatí?“

„Copak vím?!“

Velbloudí synek omluvně špitl: „Tati, ty se zlobíš, že s pořád na něco vypyřádám?“

„Ale kdepak, jen se ptej!“ usmál se přívětivě starý velbloud. „Když se nebudeš ptát, nic se nedozvíš!“

8.

Které z následujících slov se nejlépe hodí na vynechané místo v uvedeném textu?

- (A) neposedný
- (B) hloupý
- (C) bojácný
- (D) zvědavý

9.

Které z následujících slovních spojení je svým významem nejbližší výrazu *zhloubal se* z uvedeného textu?

- (A) zahrabal se do písku
- (B) četl často knihy
- (C) zaobíral se nesmysly
- (D) zamyslel se

10.

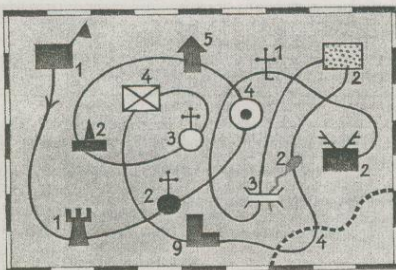
Když se nebudeš ptát, nic se nedozvíš!

Kterým z následujících výrazů lze nahradit slovo *když* v uvedeném souvětí, aby význam sdělení zůstal zachován?

- (A) Protože
- (B) Jestliže
- (C) I kdyby
- (D) A proto

TEXT K ÚLOHÁM 11 AŽ 14

Záhadná mapa

Starší (a)ndulčín bratr Filip měl na začátku (p)rázdnnin moc práce. Opravoval a promazával kolo, zkoušel, co všechno se vejde do torny, a večer cestoval prstem po mapě (č)eského (r)áje. Občas přišli kamarádi, měřili s ním na mapě kilometry a dohadovali se, kudy pojedou.

„Nejdřív si prohlédneme (p)rachovské (s)kály,“ navrhol Jirka, „myslím, že to za jeden den stihneme.“

„Já bych nespěchal,“ namítl Filip, podívejte, co je tam cestiček. A uprostřed je (k)oupaliště, to musíme využít.“

„Správně, zůstaneme tam dva dny,“ prohlásil Luboš. Ale předtím se podíváme na (h)rad (v)alečov. Je při cestě, tam (č)eský (r)áj začíná.“

Andulka sledovala, jak (l)ubošův prst ťuká na okraj mapy.

„Jak víš, že je tam (h)rad?“ divila se, „tys tam už byl?“

„To ne, ale mapa mi to řekla,“ odpověděl (f)ilipův kamarád.

„Já nic neslyšela,“ namítila Andulka.

Kluci se smáli, ale v tu ránu na malou, zvědavou holku zapomněli. Andulčinu poznámku naštěstí zaslechl táta a ten jí vysvětlil, že na mapách jsou smluvené značky. Kolečko s křížkem je kostel, obálka napovídá, že v místě je pošta, a znaménko, které připomíná tlusté písmeno L, je značkou pro zříceninu hradu.

11.

Která z následujících skupin slovních spojení z uvedeného textu je napsána celá pravopisně správně?

- (A) Český ráj, hrad, Lubošův prst
- (B) Andulčín bratr, Koupaliště, hrad Valečov
- (C) Hrad Valečov, Český ráj, prázdniny
- (D) koupaliště, lubošův prst, českého ráje

12.

slovo základové – slovo odvozené

Která z následujících dvojic slov **neodpovídá** uvedenému schématu?

- (A) znamení – znaménko
- (B) cesta – cestička
- (C) mapa – mapka
- (D) koleno – kolečko

13.

Které z následujících vyjádření z uvedeného textu je personifikací (tj. neživé věci jednají jako živé)?

- (A) v místě je pošta
- (B) poznámku zaslechl táta
- (C) mapa mi to řekla
- (D) opravoval kolo

14.

Které z následujících čísel mají podle informací z uvedeného textu a z mapky *kostel, pošta a zřícenina* (v uvedeném pořadí)?

- (A) 1, 4, 5
- (B) 3, 4, 9
- (C) 3, 4, 1
- (D) 1, 4, 9

TEXT K ÚLOHÁM 15 AŽ 17

Jak jsme četli pod lavicí

„Komu z vás to patří?“ zeptala se paní učitelka a ukázala na knížku Zločiny Krvavého Pihouna.

„Tatínkovi,“ řekl Čenda

„Tak? Tatínkovi?“ pokývala hlavou paní učitelka, „a jestlipak ti, Čendo, dovolil číst tenhle brak?“

„Nedovoli,“ přiznal se Čenda.

„Tak řekneš tatínkovi, aby přišel do školy, že s ním chci mluvit,“ řekla paní učitelka a Čenda se zatvářil hrozně nešťastně.

„Teď zůstanete oba po škole a napíšete slohový úkol, jak babička pomáhala lidem na Starém bělidle!“

Paní učitelka nám dala sešity a já vyhrknul: „Nemohla byste nám, paní učitelko, alespoň říct, jak dopadla ta rvačka s Krvavým Pihounem?“

„Tom Shark zvíťazí,“ řekla paní učitelka a začervenala se.

„Vy to, paní učitelko, znáte?“ podivil se Čenda.

„Náhodou,“ řekla paní učitelka, „náhodou jsem to kdysi četla.“ Když paní učitelka odešla, zavrtěl Čenda hlavou: „To je divný, my nesmíme tyhle knížky číst, protože je to braková literatura, a všichni dospělí je znají.“

„Co je na tom divného,“ vysvětlil jsem Čendovi, „dospělí musejí tyhle knížky znát, protože jinak by nevěděli, že je to braková literatura, kterou nemáme číst.“

Pak jsme otevřeli sešity a začali psát slohový úkol, jak babička pomáhala lidem na Starém bělidle.

15.

Která z následujících možností obsahuje pouze postavy, které přímo vystupují v uvedeném textu?

- (A) tatínek, Krvavý Pihoun
- (B) vypravěč, Tom Shark
- (C) Čenda, paní učitelka
- (D) Čenda, Krvavý Pihoun

16.

Které z následujících tvrzení přímo **nevyplývá** z informací obsažených v uvedeném textu?

- (A) Brak zachycuje život babičky na Starém bělidle.
- (B) Čenda i vypravěč se zajímají o brakovou literaturu.
- (C) Paní učitelka zná děj knížky, kterou četl Čenda.
- (D) Dospělí nechtějí, aby děti četly brak.

17.

Které z následujících slov **neobsahuje** předponu?

- (A) zatvářil se
- (B) zeptala se
- (C) dopadla
- (D) znáte

TEXT K ÚLOHÁM 18 AŽ 20

Na vodě

Hladina vody mě hladí.

My s vodou máme se rádi,
kam můžem, strkáme nosy.

Mlaskáme do rákosí,
šplouchneme i v nejmenší dřě.

Jedna věc je ale strašná:

Já nevím, zda vodní zvíře

je kachna –

anebo kašna?

18.

Ze kterého z následujících slov bylo odvozeno slovo *hladina*?

- (A) hladinka
- (B) hladký
- (C) hlad
- (D) kladina

19.

Které z následujících slov **nemá** stejný slovtvorný základ jako slovo *kachna* z uvedeného textu?

- (A) kačenka
- (B) kachňátko
- (C) kachel
- (D) kačer

20.

Kterým z následujících výrazů lze nahradit slovo *zda* z uvedeného textu, aby význam sdělení zůstal zachován?

- (A) ale
- (B) jestli
- (C) aby
- (D) že

TEXT K ÚLOHÁM 21 AŽ 24

Muslimské svátky

Muslimové mají dva svátky v roce, které slaví několik dní, podobně jako (k)řesťané, kteří slaví (v)ánoce a (v)elikoce. První svátek se jmenuje (s)vátek přerušení půstu. Přichází po skončení islámského měsíce ramadán, který je pro (m)uslimy měsícem půstu. Každý den tohoto měsíce se (m)uslimové od úsvitu do západu (s)lunce postí, to znamená, že nesmějí přes den nic jíst. Je to hlavně náboženská povinnost, ale procvičí si tím také svou trpělivost, neústupnost a pevnou vůli. Pocítí hlad na vlastní kůži a lépe pak mohou pomoci těm, kteří doopravdy hladoví. Tradiční půst však nesmí držet lidé, kteří jsou nemocní, protože jejich zdraví je podle islámu přednější. Půst nedrží také děti. Někdy to však chtějí zkoušet jako dospělí, alespoň část dne. Po západu (s)lunce pak všichni půst přeruší, buď doma s rodinou, nebo v mešitě. Většinou jsou připraveny datle a mléko, po nich i hlavní jídlo.

21.

Které z následujících slov z uvedeného textu **není** slovesem?

- (A) zdraví
- (B) přeruší
- (C) pocítí
- (D) nedrží

22.

Které z následujících tvrzení přímo vyplývá z uvedeného textu?

- (A) Muslimové mají pouze dva svátky v roce.
- (B) V období ramadán není možné pít mléko.
- (C) Všichni vyznavači islámu musejí dodržovat půst.
- (D) Muslimové dodržující o ramadán půst mohou jíst v tomto období pouze v noci.

23.

V jazykové příručce Pravidla českého pravopisu z roku 1993 se na straně 42 píše: „*Jména příslušníků společenství (organizací, skupin, zaměstnanců, fanoušků, účastníků akcí, příslušníků náboženských vyznání, mnišských řádů atd.) odvozená od jmen vlastních se chápou jako obecná, a píšou se tedy s malým počátečním písmenem. (...)*“ a na straně 43: „*Ve významu jiném než odborném, hvězdářském se píše země, měsíc, slunce s počátečním písmenem malým, např. Stojí oběma nohama na zemi. Na cestu mu svítíl měsíc.*“

Ve které z následujících možností se všechna slova z uvedeného textu píší podle těchto pravopisných pravidel s malým počátečním písmenem?

- (A) (k)řesťané, (v)ánoce
- (B) (v)elikoce, (s)vátek přerušení půstu
- (C) (m)uslim, (s)lunce
- (D) (s)lunce, (v)elikoce

24.

Ve kterém z následujících slov z uvedeného textu **není** dvojhláska?

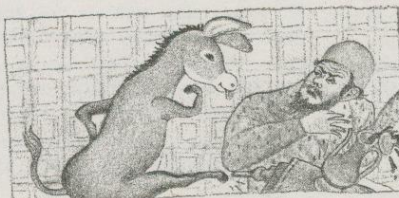
- (A) doopravdy
- (B) rodinou
- (C) mohou
- (D) většinou

TEXT K ÚLOHÁM 25 AŽ 27

Osel a psík

1. Jeden zámožný muž měl kromě osla na těžkou práci také psíka-mazlíčka jen pro potěšení. Osel dřel od rána do večera, vláčel dříví z hor a obilí zase z polí, až z toho měl chudák hřbet celý sedřený.
2. Psík-mazlíček se jen lísal k pánovi, choval se na klíně a za pamlsky pěkně tancoval a panáčkoval.
3. Jednou došla oslovi trpělivost a řekl si, že to zkusí jako ten psík. I on chtěl být hýčkán v přepychu. Přetrhl provaz a vrátil se do pánova domu. Ale ouvej! A tak ze stolů a židlí od toho oslovského tance hned litaly třísky.
4. Pán se vyděsil k smrti a sluhové sáhli okamžitě po holích a karabáčích. Když nakonec osel skočil pánovi na klín, aby mu láskyplně olízl nos, dostal co proto.
5. Polomrtvý po tom výprasku a uvázaný zase u žlabu si pak osel jen moudře povzdychl: „Osel má jen s osly tancovat – a ne na štěně si hrát!“

25.

Ke které z očíslovaných částí uvedeného textu nejspíše patří tato ilustrace?

- (A) k části č. 1
- (B) k části č. 3
- (C) k části č. 4
- (D) k části č. 5

26.

Které z následujících přísloví svým významem nejpřesněji odpovídá obsahu uvedeného textu?

- (A) Kdo chce psa bít, hůl si vždy najde.
- (B) Když dva dělají totéž, není to totéž.
- (C) Jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá.
- (D) Vrána k vráně sedá, rovný rovného si hledá.

27.

Které z následujících tvrzení o oslovi z uvedeného textu je pravdivé?

- (A) Těžce pracuje.
- (B) Rád trestá nespravedlnost.
- (C) Je učenlivý.
- (D) Má velmi rád svého pána.

TEXT K ÚLOHÁM 28 AŽ 31

Nejčastější
chlapecká jména

leden 2007

Jan	323
Jakub	293
Tomáš	211
Adam	204
Ondřej	199
Lukáš	180
Matěj	174
Filip	162
Vojtěch	160
David	149

leden 2000

Jan	286
Jakub	222
Tomáš	216
Martin	187
Lukáš	170
Michal	163
David	161
Daniel	142
Petr	137
Ondřej	133

28.

Která z následujících skupin jmen je správně seřazena podle abecedy?

- (A) Adam, Filip, David, Jakub, Jan
- (B) David, Jan, Jakub, Matěj, Ondřej
- (C) Daniel, David, Filip, Martin, Matěj
- (D) Filip, Matěj, Lukáš, Tomáš, Vojtěch

29.

Ve které z následujících možností obsahují všechna jména stejný počet slabik?

- (A) Adam, Daniel, Tomáš
- (B) Daniel, Vojtěch, Ondřej
- (C) Jan, Petr, David
- (D) Petr, Filip, Adam

30.

Které z následujících tvrzení přímo vyplývá z uvedeného přehledu?

- (A) Jméno Adam se už sedm let objevuje mezi deseti nejčastějšími jmény novorozenců.
- (B) Oproti roku 2000 se častěji pro novorozence v roce 2007 používají jména Jan, Jakub a Petr.
- (C) Jméno Martin není pro novorozence v současnosti tak časté jako v roce 2000.
- (D) Jména Martin a Vojtěch jsou pro novorozence používána v období let 2000–2007 ve srovnatelném počtu.

31.

Které z následujících přídavných jmen lze spojit s podstatným jménem *sestra*, aby bylo spojení napsáno mluvnicky a pravopisně správně?

- (A) Danijelova
- (B) Michalova
- (C) Petřova
- (D) Filipovo

TEXT K ÚLOHÁM 32 AŽ 35

Můj deníčku, musím zapsat řádku plnou smutných zpráv: Eva Horká mě už nechce; Voříšek je zase zdrav.

Můj deníčku, Horká dala Voříškovi svačinu. Salám! Tomu ťulpasovi!

Můj deníčku, to je hrůza, ona toho nenechá! Na mne kašle a culí se jen na toho Vořecha!

Můj deníčku, dnes se o něj opírala ramenem! Viděl jsem je. Voříšek mě ale zahnal kamenem.

Můj deníčku, ztěžkni smutkem, a ty se těš, Voříšku! Až bude deníček tlustý, majznu tě s ním přes *šišku*!

32.

Který z následujících veršů je nevhodnější doplnit na vynechané místo v uvedeném textu?

- (A) Já se z toho pomínu.
- (B) Já ochutnám slaninu.
- (C) Já mám pro vás novinu.
- (D) Já jim to však promínu.

33.

Které z následujících tvrzení o slovní spojení *kašle na mne* není podle uvedeného textu pravdivé?

- (A) Slovní spojení je silně citově zabarvené, hanlivé.
- (B) Vypravěč má na mysli Eviny zdravotní problémy.
- (C) Vyjádření napodobuje běžně mluvený jazyk.
- (D) Sloveso je použito v přeneseném významu.

34.

Který z následujících významů slova *šiška* měl nejspíše na mysli autor uvedeného textu?

- (A) šišatý kámen
- (B) plod jehličnanů
- (C) křivou obruč
- (D) lidskou hlavu

35.

Které z následujících spojení by bylo možno použít jako nejvýstižnější nadpis uvedeného textu?

- (A) Voříškových deníček
- (B) O kameni a rameni
- (C) Zklamaná láska
- (D) Horká je ťulpas

36.

Která z následujících možností obsahuje souvětí?

- (A) Večer jsme si nachystali peníze, batoh, pláštěnku a také mapy.
- (B) Stále mě baví číst, fotografovat a poslouchat hudbu.
- (C) Děti u nás ve třídě jsou různých národností, např. Vietnamec, Ukrajinec, Němec.
- (D) Až přijdu večer domů, zavolám tobě i Markétě.

37.

Ve které z následujících vět **není** podtržené slovo přídavným jménem?

- (A) Dostali jsme méně dopisů než vloni.
- (B) Nejmenší ve třídě je Klára.
- (C) V koutě našli malého pavoučka.
- (D) Hračka byla menší než na fotografii.

38.

Který z následujících víceslovných výrazů **nelze** nahradit jednoslovným pojmenováním?

- (A) sjezdová dráha
- (B) nákladní auto
- (C) průmyslová škola
- (D) polární záře

39.

Kterým z následujících názvů obvykle pojmenováváme kouzelné bohyně umění, které svým polibkem přinášejí umělcům nebo vědcům inspiraci, nápad či myšlenku?

- (A) noční můry
- (B) múzy
- (C) věštkyně
- (D) vědmy

40.

Které z následujících přísloví je uvedeno v podobě, v jaké se obvykle používá?

- (A) Dvakrát řež, jednou měř.
- (B) Darovanému psu na zuby nekoukej.
- (C) Kdo pozdě chodí, sám sobě škodí.
- (D) Dočkej času jako kachna klasu.